

Bryologická vycházka aneb za mechorosty do Hostýnských vrchů

Zbyněk Hradílek

datum: 21. 4. 2012 • vedoucí: Zbyněk Hradílek

V pořadí třetí exkurze pobočky, ale jinak druhá bryologická vycházka směřovala do centrální části **Hostýnských vrchů**. Hlavním cílem vycházky byla Sochová (741 m n. m.) – nepřiliš vysoký, ale v mnohém zajímavý vrch, vypínající se mezi údolími Juhyně a Rosošného potoka. Po trase exkurze jsme navštívili celkem 3 chráněná území: PR Tesák, PR Sochová a PR Čerňava. Zatímco do „pralesů“ Tesák a Čerňava jsme skutečně jen nakoukli, docela jsme si užili skalisek na hřebeni Sochové. Její skalnatý hřeben, který byl pro některé účastníky exkurze překvapením, jsme přešli prakticky celý. Bryologický průzkum této části Hostýnských vrchů zahájily dvě významné osobnosti moravské botaniky – František Gogela a Josef Podpěra.

PR Tesák tvoří zejména ve své dolní části kvalitní „pralesovitý“ jedlobukový porost. Obrovské kmeny padlých jedlí jsou vynikajícím substrátem pro mnohé zajímavé mechorosty. Množství tlejícího dřeva je opravdu značné. Před nedávnem zde byl pozorován i šikoušek zelený (*Buxbaumia viridis*), který byl dosud v celých Hostýnských vrších známý pouze z jediné a navíc znovu nepotvrzené lokality v PR Čerňava. Tento druh jsme sice nenašli, ale viděli jsme např. játrovky stěkovec prstnatý (*Riccardia palmata*), plevinku plazivou (*Lepidozia reptans*) a křepenku dvou-laločnou (*Cephalozia bicuspidata*). V PR Tesák dosud nebyl proveden soustavný bryologický průzkum.

Při cestě na Sochovou jsme potkávali a demonstrovali běžné lesní mechy jako ploník ztenčený (*Polytrichum formosum*), bezvlásku vlnkatou (*Atrichum undulatum*), na tlejícím dřevě rostoucí čtyřzoubek průzračný (*Tetraxis pellucida*) a játrovku křehutku různolistou (*Chiloscyphus profundus*). Na vlhké lesní cestě jsme našli bohatě plodnou populaci frondózní játrovky pobřežnice obecné (*Pellia epiphylla*), která mívá právě v dubnu až 10 cm dlouhé hyalinní štěty, zakončené kulovitou, černou a lesklou tobolkou. Po vyprášení výtrusů štět rychle zmizí a po celý zbytek roku jeho někdejší přítomnost dokazuje jen nízký „límeček“ (pseudoperiant) uprostřed její stélky.

Jihozápadní hřeben **Sochové** je posetý pískovcovými kameny a menšími skalkami spíše kyselé povahy a je porostlý letitou bučinou, ale na kmenech buků jsme nenašli významnější druhy mechorostů. Zato kameny a skalky obrůstaly rozsáhlé porosty mechů jako širožebrec dlouholistý (*Paraleucobryum longifolium*), rokyt cypři-

šovitý (*Hypnum cupressiforme*), těhovce bezžebrý (*Hedwigia ciliata*) a děrkavka Hartmanova (*Grimmia hartmanii*). Mezi kořeny buků na lesní půdě hojně roste paprutka nicí (*Pohlia nutans*) a baňatka aksamitová (*Brachythecium velutinum*). Samotný hřeben Sochové je dosti divoký. V okolí vrcholu a na vrcholovém hřebeni jsou buď osamocená skaliska typu samostatných menších věží, nebo souvislejší skalní masívy typu mrazových srubů. Maximální výška skal je 9 m, většinou však jsou menší. Na skalách jsou patrné pseudokrasové jevy – vertikální i horizontální spáry a komíny, voštiny, pseudoškrapy, převisy, skalní dutiny, kratší puklinové jeskyně a pod skalami menší suťové jeskyně. Jemnější pískovce se střídají s hrubými slepenci, v nichž jsou přítomny i valouny vápence. Na takových místech pak roste např. sourubka kadeřavá (*Neckera crispa*), sourubka tupolistá (*Neckera bessereri*), hedvábitec hladký (*Homalothecium philippeanum*), vijozub zkroucený (*Tortella tortuosa*) nebo hřebenitka měkkounká (*Ctenidium molluscum*). Z dalších druhů jsme viděli psízubec bradatý (*Cynodontium strumiferum*), kroucenec zední letní (*Tortula muralis* var. *aestiva*), lesklec zubatý (*Plagiothecium denticulatum*).

Na území rezervace bylo v minulosti zaznamenáno nejméně 90 taxonů mechorostů a na celé Sochové jich roste jistě více než 150 druhů. Nově jsme našli mech, který se v současnosti hodně šíří, a to i přesto, že nebývá plodný – dvouhrotec tuhý (*Dicranum tauricum*). Dívali jsme se také po dřívě uváděném menším mechu – leskleci dlouholistém (*Plagiothecium latebricola*), ale bezúspěšně.

Při lesní turistické cestě jižním úbočím Sochové jsme na hlinitém břehu potkávali drobný ploníček aloeovitý (*Pogonatum aloides*), jehož protonema vytváří charakteristické tmavě zelené povlaky na obnažené hlíně. Na vlhkých místech byla hojná kýlnatka hajní (*Scapania nemorea*).

Obr. 1: Vedoucí exkurze Zbyněk Hradílek vysvětluje metodu terénního sběru mechorostů [foto J. Tkáčiková].

V dolní části **PR Čerňava**, nad klausou (nádrží na zadržování vody pro plavení dříví) jsme prověřili nevelké lesní prameniště se zajímavou bryoflorou. Rostou zde jinak v Hostýnských vrších spíše vzácné rašeliníky, jako rašeliník kostrbatý (*Sphagnum squarrosum*) a rašeliník trásnitý (*Sphagnum fimbriatum*) a dále např. mřížkovec kuželovitý (*Conocephalum conicum*), pěknice plstnatá (*Trichocolea tomentella*), bezžilka mastná (*Aneura pinguis*) a krásný mech zpeřenka tamaryšková (*Thuidium tamariscinum*).

Kolem lesní cesty s několika vápnatými prameništi, v nichž byl dominantní mech hrubožebrec proměnlivý (*Palustriella commutata*), jsme se vrátili na Tesák chvíli před příjezdem autobusu.

Seznam zaznamenaných taxonů mechorostů

(sestavili Z. Hradílek, J. Tkáčiková)

Doklady uloženy v herbáři VM a soukromém herbáři Z. Hradílka.

Seznam lokalit:

- 1 – lesní cesta z Tesáku směrem k Sochové
- 2 – PR Tesák
- 3 – vrch Sochová
- 4 – prameniště v dolní části PR Čerňava
- 5 – prameniště podél lesní asfaltové silnice od Čerňavy na Tesák

Taxon / Lokalita	1	2	3	4	5
játrovky					
<i>Aneura pinguis</i>				+	
<i>Cephalozia bicuspidata</i>		+			
<i>Chiloscyphus coadunatus</i>			+		
<i>Chiloscyphus polyanthos</i>				+	
<i>Chiloscyphus profundus</i>	+	+	+		
<i>Conocephalum conicum</i>			+	+	+
<i>Lepidozia reptans</i>		+			
<i>Metzgeria furcata</i>		+	+		
<i>Pellia epiphylla</i>	+				
<i>Plagiochila porelloides</i>			+		
<i>Riccardia palmata</i>		+			
<i>Scapania nemorea</i>			+		
<i>Trichocolea tomentella</i>				+	
mechy					
<i>Atrichum undulatum</i>	+				

Taxon / Lokalita	1	2	3	4	5
<i>Brachythecium velutinum</i>			+		
<i>Bryum moravicum</i>			+		
<i>Calliergonella cuspidata</i>					+
<i>Ctenidium molluscum</i>			+		
<i>Cynodontium strumiferum</i>			+		
<i>Dicranella heteromalla</i>	+		+		
<i>Dicranum montanum</i>			+		
<i>Dicranum scoparium</i>			+		
<i>Dicranum tauricum</i>			+		
<i>Fissidens taxifolius</i>	+				
<i>Grimmia hartmanii</i>			+		
<i>Hedwigia ciliata</i>			+		
<i>Homalothecium philippeanum</i>			+		
<i>Homalothecium sericeum</i>			+		
<i>Hypnum cupressiforme</i>	+	+	+		
<i>Isothecium alopecuroides</i>			+		
<i>Mnium hornum</i>				+	
<i>Mnium stellare</i>			+		
<i>Neckera besseri</i>			+		
<i>Neckera complanata</i>			+		
<i>Neckera crispa</i>			+		
<i>Palustriella commutata</i>					+
<i>Paraleucobryum longifolium</i>			+		
<i>Plagiomnium affine</i> s. l.				+	
<i>Plagiothecium denticulatum</i>			+		
<i>Pogonatum aloides</i>			+		
<i>Pohlia nutans</i>			+		
<i>Polytrichum formosum</i>	+		+		
<i>Pterigynandrum filiforme</i>			+		
<i>Rhizomnium punctatum</i>				+	
<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>			+		
<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>		+			
<i>Sphagnum fimbriatum</i>				+	
<i>Sphagnum squarrosum</i>				+	
<i>Tetraphis pellucida</i>	+			+	
<i>Thuidium tamariscinum</i>				+	
<i>Tortula muralis</i> var. <i>aestiva</i>			+		
<i>Tortella tortuosa</i>			+		